

METODICKO-ORGANIZAČNÉ POKYNY

14. ročník Dejepisnej olympiády

ŠKOLSKÝ ROK 2021/2022

14. ročník Dejepisnej olympiády sa v školskom roku **2021/2022** uskutoční na základe Organizačného poriadku Dejepisnej olympiády a v súlade so smernicou Ministerstva školstva SR č. 23/2017 o súťažiach s platnosťou od 1. 6. 2017.

Vyhlasovateľom Dejepisnej olympiády (DO) je Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR), odborným garantom je Historický ústav SAV prostredníctvom Slovenskej komisie Dejepisnej olympiády (SK DO). Organizačne ju zabezpečuje IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže na základe kontraktu uzatvoreného s MŠVVaŠ SR, školy a školské zariadenia na základe písomného poverenia príslušného okresného úradu v sídle kraja (OÚ), prípadne povereného centra voľného času (CVČ).

MŠVVaŠ SR garantuje:

- celoštátne kolo súťaže po stránke **finančnej a organizačnej** prostredníctvom organizácie IUVENTA a po stránke **odbornej** prostredníctvom SK DO,
- krajské a okresné kolá po stránke **finančnej a organizačnej** prostredníctvom OÚ, **odbornú** stránku týchto kolá garantuje prostredníctvom SK DO, krajských a okresných komisií DO, školské kolá prostredníctvom škôl.

DO je dobrovoľnou predmetovou súťažou jednotlivcov a organizuje sa:

- pre žiakov 6. až 9. ročníka základných škôl (ZŠ), 1. až 4. ročníka osemročných gymnázií (OG),
- pre žiakov 1. až 4. ročníka stredných škôl, 5. až 8. ročníka OG, SOŠ (vrátane nadstavbového štúdia končiaceho maturitou).

Kategórie DO:

Základné školy a 1. stupeň OG:

- C** – žiaci 9. ročníka ZŠ a 4. ročníka OG, **D** – žiaci 8. ročníka ZŠ a 3. ročníka OG,
E – žiaci 7. ročníka ZŠ a 2. ročníka OG, **F** – žiaci 6. ročníka ZŠ a 1. ročníka OG.

Gymnázia, 2. stupeň OG, SOŠ (vrátane nadstavbového štúdia končiaceho maturitou):

A – žiaci, ktorí napíšu projekt v písomnej forme **na ľubovoľnú tému z histórie regiónov Slovenska.**

Cieľom projektu má byť priblíženie témy konkrétnej historickej udalosti, resp. osobnosti, procesu a ich odrazu v regionálnych (lokálnych) dejinách (histórii) resp. dopad na obyvateľstvo, inštitúcie a pamätníky. **Nedodržanie uvedeného cieľa je dôvodom pre krajskú komisiu odmietnuť zaradiť projekt do krajského kola DO.**

B – žiaci, ktorí napíšu projekt v písomnej forme na tému:

„Historické pramene zdravia“

Anotácia:

V pandemickom čase, ktorý žijeme, si **zdravie** upevnilo svoje prvenstvo v rebríčku dôležitých hodnôt pre človeka a pre ľudstvo. Primárne aj sekundárne historické pramene z územia Slovenska, ktoré sú zdrojom poznania nám už od praveku dokladajú záujem človeka o zachovanie si pevného zdravia. Zdravie mali v priebehu dejín ľudstva zabezpečovať šamani, bylinkárky, felčiari, lekári, vedci rôznych odborov ale aj samotná príroda s **prameňmi** vyvierajúcej vody – studničky a žriedla, z ktorých mnohé dávali a dávajú liečivú vodu. Za jeden z najstarších dôkazov záujmu

človeka o termálne pramene na Slovensku môžeme považovať nález odliatku mozgu neandertáľca z Gánoviec pri Poprade. V kúpeľoch Dudince sú do travertínu vysekané vane z rímskych čias. Rímsky cisár a filozof Markus Aurélius v diele *Hovory sebe samému* písal o využívaní chladných kúpeľov a liečebnej jazde na koni. Historici predpokladajú napísanie tohto diela v okolí rieky Hron. Voda a pohyb na čerstvom vzduchu pomáhali liečiť už rímskych legionárov. Na Slovensku je celkovo registrovaných 1 824 minerálnych vôd a 123 termálnych vôd.

Téma kúpeľníctva klimatického či balneologického dáva mnoho možností aj pre bádateľov, budúcich historikov. Od liečiteľstva, budovania kúpeľných stredísk, osobností, ktoré sa o ich výstavbu zaslúžili (napr. v Piešťanoch Winterovci, Mikuláš Sontág- zakladateľ klimatického liečenia v Novom Smokovci a pod.), až po ochranu vodných prírodných zdrojov a prírody. V klimatických a termálnych kúpeľoch sa užívatelia stretávali s blahodarným účinkom prírody na očistu tela ale aj mysle.

Prvý prehľad o minerálnych prameňoch spracoval za vlády Márie Terézie Ján Matej Korabinský, prešovský rodák. Skvelým zdrojom pre poznanie bohatstva, aké Slovensko má v minerálnych vodách, turisticky využiteľných pohoriach sú cestopisy zahraničných hostí či knihy a články o ľudových liečiteľoch, ktorí dokázali v praxi využívať dary prírody.

V našej novodobej histórii sa hlavne medzi inteligenciou popularizovalo hľadanie zdravia v strave. Vznikali spoločnosti, komunity, ktoré propagovali nový životný štýl. Obyvatelia miest odchádzali na vidiek za lepšími a zdravšími životnými podmienkami. V dobovej regionálnej tlači je dostatok materiálu k zmapovaniu ich činnosti. Bylinkárky a liečiteľia, ako napr. Fraňo Madva, boli vážení a vyhľadávaní. Vývojom ľudstvo dospelo k poznaniu, čo všetko je dôležité pre zachovanie zdravia. Uvedomili si i to, aké dôležité je starať sa o pôdu, vzduch či už spomenutú vodu, ale aj o seba samého, aký dôležitý je pohyb, strava, zdravý životný štýl, atď.

K rozvoju zdravého životného štýlu prispela svojim podielom turistika a cestovný ruch (s výrazným rozmachom pešieho a kúpeľnoliečebného turizmu). V knihe „Cestovný ruch ako prameň blahobytu“ (1937) autor František Matulay vyzdvihuje význam cestovného ruchu na Slovensku a uvádza príklady ako ho možno povzniesť.

Zároveň dôležitú úlohu zohrala aj organizovaná telovýchova napr. telovýchovná jednota Sokol (pokús o založenie sa viaže k roku 1871), Orol (1909) a mnohé iné regionálne spolky a organizácie. Vznikali turistické združenia zamerané na pobyty v prírode napr. Uhorský karpatský spolok (1873), Bratislavský turistický spolok (1880), Modranský turistický spolok (1892), Tatranský turistický spolok (1919) so zakladateľom Milošom Janoškom, z pera ktorého je *Sprievodca po Tatrách* (1911). V r. 1921 začal vychádzať ním redigovaný časopis *Krásy Slovenska*.

Na záver možno len zhrnúť, že komplex činností spojených s pobytom a pohybom prevažne v prírode, kultúrno-poznávacou a odbornou-technickou činnosťou nepopierateľne smeruje k rozvoju duchovného bohatstva, fyzickej zdatnosti a psychickej odolnosti.

LITERATÚRA

ADAMEC, V. – JEDLIČKOVÁ, N. *Turistický lexikón Slovensko*. Bratislava :1991, 288 s.

ARČEKOVÁ, Radka, POMPUROVÁ, Kristína, GÚČIK, Marian. *Zdravotný cestovný ruch*. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela, 2015, 170 s

BÁRTA, Vladimír – KHADL, Ladislav. *História turistiky na území Slovenska od štúrovcov po dnešok*. Slovenská Ľupča : 2015, 95 s.

[BEŠEŇOVSKÝ, Adam Trajan. „Uzdravujúce Piešťanské kúpele“ / „Saluberrimae Pistiniensis Thermae“ / Die sehr heilsamen Thermen von Piestany.](#) Piešťany : 2016

DULLA Matúš a kol. *Slávne kúpele Slovenska*. Bratislava. FOIBOS BOOKS SK, 2014, 300 s.

ELIÁŠOVÁ, D. (ed.). *Kúpeľníctvo – Ochrana prírodných liečivých kúpeľov v Slovenskej republike*. Bratislava : 2007, 124 s.

HOUDEK, Ivan - BOHUŠ, Ivan. *Osudy Tatier*. Bratislava : Šport, 1976. 231 s.

CHORVÁT, Ivan. *Cestovanie a turizmus v zrkadle času*. Banská Bystrica : Ústav vedy a výskumu UMB v Banskej Bystrici, 2007, 132 s.

KOLLÁROVÁ, Zuzana. *Karpatský spolok (Karpathenverein). Tatranský dvojtýždenník*, roč. 2014, č. 21, s. 11-12.

KOMPÁN, Jaroslav, GÖRNER, Karol. *Možnosti uplatnenia turistiky a pohybových aktivít v prírode v spôsobe života mladej populácie*. Banská Bystrica : UMB, 2007, 62 s.

KRAHULEC Peter, REBRO Augustín, UHLIARIK, ZEMAN, Ján. *Minerálne vody Slovenska 1-2* (príloha - mapy), Bratislava: Vydavateľstvo Osveta 1977, 450 s.

Krásky Slovenska. Časopis založený v r. 1921 a kontinuálne vychádzajúci. Je venovaný prírodným krásam a kultúrnym zaujímavostiam Slovenska, turistike, cestovnému ruchu, horolezectvu, jaskyniarstvu, ochrane prírody a tradíciám.

KRUPA, Vladimír. *Piešťany vo víre nepokojnej prvej polovice 20. stor.* In: *Piešťanský týždeň*, 26.3.2016. Dostupné online

LESNÝ, Ivan a kol. *Slávni lekári*. Bratislava : 1.PB press, 1994.

MARTOŇ, Jozef, MONCOLOVÁ, Jarmila: *Balneotechnika a kúpeľníctvo*. Bratislava : Slovenská vysoká škola technická, 1983, 262 s.

MALINOVSKÁ, Nora: *Z dejín ľudového liečiteľstva na Slovensku: František Madvy (1786 – 1842)*, s. 87 – 112. Dostupné online: [Hino8f.pdf](#)

MATLOVIČOVÁ, K. - KLAMÁR, R. - MIKA, M. *Turistika a jej formy*. Prešovská univerzita, Prešov 2015, 550 s.

MATULAY, František. *Cestovný ruch ako prameň blahobytu*. Bratislava : Slovenský cudzinecký sväz, 1937, 96 s.

MULÍK, Ján. *Dejiny kúpeľov a kúpeľníctva na Slovensku*. Martin : Osveta, 1981, 183 s.

Osobnosti botaniky na Slovensku. Bratislava : 2010.

Osobnosti mesta Piešťany. Piešťany: Mestská knižnica, 2000, 155 s.

PITEKOVÁ, Jana: *Príspevok ku skúmaniu vývoja cestovného ruchu na Slovensku do roku 1945*. Banská Bystrica : Ekonomická fakulta UMB v Banskej Bystrici, 1999, 93 s.

REBRO, Augustín. *Vzácné a obdivované vody Slovenska*.

RUSNÁK, Ernest, KHANDL, Ladislav, POTOČNÁ, Eva a kol.: *Ako vznikali turistické chaty a útulne na Slovensku*. Poprad : Region Poprad, s. r. o., 2014, 188 s. I

ŠULC, Ivan: *Uhorský karpatský spolok a Karpathenverein na Slovensku*. Košice : UPJŠ v Košiciach, 2004, 120 s.

<http://www.historickycasopis.sk/index.php?id=hc21995>

TIBENSKÝ, Ján: *Výskum života a diela Mateja Bela na širších a pevnejších Základoch ...* 230. *Historický časopis*, 43, 2/1995. Dostupné online:

UHER, Ivan, ŠVEDOVÁ, Milena, ŠENKOVÁ, Anna: *Úvod do problematiky rekreácie, turizmu a sprievodcovskej činnosti*. Prešov : Bookman, s.r.o., 2013, 111 s.

ZMETÁK, Igor (ed.): *Okno do kláštornej medicíny*. Kultúrno-historická príloha katalógu ORA EI SKALKA, 2014. Dostupné online: [katalog-ora-et-ars-skalka-2014-priloha.pdf](#)

ŽÍDEK, Jaroslav a kol.: *Turistika. História turistiky. Obsah, druhy a formy turistiky. Ochrana prírody*. Bratislava : Peter Mačura-PEEM, 2014, 184 s.

Postupové kolá DO:

V kategóriách **A** a **B** sa súťaží v troch kolách (**školské, krajské, celoštátne**). Vo všetkých kolách sa súťaží **písomnou a ústnou formou** (vypracovaním testových úloh a obhajobou projektu).

V kategóriách **C** a **D** sa súťaží v štyroch kolách (**školské, okresné, krajské, celoštátne**), v kategórii **E** v troch kolách (**školské, okresné, krajské**) a v kategórii **F** v dvoch kolách (**školské, okresné**). V kategóriách **C, D, E, F** sa súťaží **iba písomnou formou** (vypracovaním testových úloh).

DO je postupová súťaž. Podmienkou postupu do vyššieho kola je absolvovanie nižšieho kola.

V prípade zdôvodnenej neúčasti víťaza (zdravotné, rodinné alebo iné závažné dôvody) postupuje do vyššieho kola náhradník – súťažiaci, ktorý sa umiestnil na nasledujúcom mieste v príslušnej kategórii. Nahradenie súťažiaceho je možné so súhlasom organizátora uskutočniť najneskôr tri pracovné dni pred termínom konania príslušného kola súťaže.

Podmienkou účasti žiakov v okresnom, krajskom a celoštátnom kole OSJL je **včasné elektronické prihlásenie žiakov podľa** „Usmernenia o prihlasovaní žiakov na POPS“. Neskoré prihlásenie nemusí organizátor akceptovať, resp. nemusí byť umožnené.

Upozornenie: V jednotlivých kolách DO musia byť udelené všetky miesta.

1) ŠKOLSKÉ KOLÁ – zúčastňujú sa ich všetci záujemcovia zo 6. až 9. ročníka ZŠ a z 1. až 4. ročníka OG (v kat. C, D, E a F), ktorí o súťaž prejavia záujem a všetci záujemcovia všetkých ročníkov stredných škôl a gymnázií, 5. až 8. ročníka OG, ktorí predložia vypracovaný projekt v písomnej forme.

Za prípravu, finančné, organizačné a odborné zabezpečenie školského kola zodpovedajú riaditelia škôl a školské komisie DO. Vypracovanie testov pre školské kolo zabezpečí školská komisia DO.

Protest proti výsledkom a priebehu školského kola DO je možné podať písomne (predsedovi/predsedníčke komisie školského kola) do 5 pracovných dní po skončení kola.

Školská komisia zašle **výsledkové listiny** školského kola elektronickou poštou najneskôr **do 3 dní** predsedovi príslušnej okresnej komisie (kat. C, D, E, F), resp. predsedovi príslušnej krajskej komisie, príslušnému OÚ alebo poverenému CVČ (kat. A, B).

Školská komisia zašle poštou **postupujúce písomné projekty** predsedovi príslušnej krajskej komisie najneskôr **do 3 dní**. **Povinnou súčasťou projektu v písomnej forme je aj priložené CD alebo DVD obsahujúce plnú verziu projektu, vrátane príloh, vo formáte PDF. Ak projekt v písomnej podobe nebude dodaný načas, nebude hodnotený.**

Vo vyhodnotení podujatia školská komisia uvedie o. i. celkový počet žiakov zúčastnených v školskom kole olympiády. **Vyhodnotenie** je potrebné zaslať elektronickou poštou **do 7 dní** predsedovi príslušnej okresnej komisie (kat. C, D, E, F) a predsedovi príslušnej krajskej komisie, príslušnému OÚ alebo poverenému CVČ (kat. A, B).

2) OKRESNÉ KOLÁ – zúčastňujú sa ich žiaci, ktorí sa v školskom kole umiestnili na prvých dvoch miestach v kat. C, D, E a F z každej školy príslušného okresu a boli úspešnými riešiteľmi. O vyššom počte postupujúcich môže rozhodnúť príslušná okresná komisia DO.

Okresné kolo DO v kat. C, D, E a F zabezpečuje po odbornej stránke okresná komisia DO. Okresnú komisiu DO vymenúva príslušný OÚ. Návrh na predsedu okresnej komisie predkladá príslušnému OÚ predseda krajskej komisie a návrh na členov okresnej komisie predkladá predseda okresnej komisie.

Okresné kolo DO organizačne zabezpečuje škola alebo školské zariadenie na základe písomného poverenia príslušného OÚ v spolupráci s príslušnou okresnou komisiou. Členov odbornej poroty (hodnotiacej komisie) vymenúva OÚ na základe návrhu predsedu okresnej komisie.

Okresná komisia DO, resp. organizátor okresného kola DO pozve do okresného kola žiakov písomne alebo e-mailom najmenej 14 dní pred konaním súťaže.

V prípade nízkeho počtu súťažiacich alebo škôl prihlásených do okresného kola (aj keď sa prihlási len jedna škola) je možné pripraviť, so súhlasom predsedu krajskej komisie DO a v spolupráci s príslušným OÚ, **spoločné okresné (obvodné) kolo**, kde môžu súťažiť žiaci z viacerých okresov. Výsledkové listiny však musia byť zostavené samostatne pre každý okres, diplomy a ceny pre víťazov musia byť udelené tiež samostatne.

Žiaci súťažia anonymne a dodržiavajú pravidlá súťaže. Organizátor okresného kola zabezpečí podľa počtu súťažiacich potrebné množstvo kópií súťažných materiálov.

Vypracovanie testov pre okresné kolo z príslušného učiva a z vybraného monotematického celku zabezpečí SK DO. Túto časť testov centrálnie distribuuje IUVENTA prostredníctvom OÚ alebo poverených CVČ. Testy pre okresné kolo z regionálnej histórie vypracuje a dodá príslušná okresná komisia DO. **Otázky z regionálnej histórie sú povinnou súčasťou okresného kola.**

Protest proti výsledkom a priebehu okresného kola DO je možné podať písomne predsedovi/predsedačke príslušnej komisie do 5 pracovných dní po skončení kola.

Predseda odbornej poroty dodá **výsledkové listiny** predsedovi okresnej komisie, ktorý ich zašle elektronickou poštou **do 3 dní** predsedovi krajskej komisie DO, OÚ alebo poverenému CVČ.

Predseda okresnej komisie **vo vyhodnotení podujatia** uvedie o. i. zoznam škôl, ktoré sa do súťaže zapojili a celkový počet zúčastnených žiakov na školských kolách i v okresnom kole olympiády. Vyhodnotenie zašle predseda okresnej komisie DO elektronickou poštou príslušnému predsedovi krajskej komisie **do 7 dní**.

SK DO žiada organizátorov okresných kôl DO, aby po ukončení testovej časti súťaže pozbierali žiakom iba odpoveďové hárky a testy im ponechali.

3) KRAJSKÉ KOLÁ – zúčastňujú sa ich žiaci, ktorí v školskom kole kat. A a B splnili predpísané podmienky postupu (vypracovanie a obhajoba projektu, vypracovanie testových úloh a boli úspešnými riešiteľmi školského kola) a žiaci, ktorí sa v okresnom kole kat. C, D a E umiestnili na prvých dvoch miestach z každého okresu príslušného kraja a boli úspešnými riešiteľmi.

Krajské kolo DO v kat. A, B, C, D a E zabezpečuje po odbornej stránke krajská komisia DO. Krajskú komisiu DO vymenúva príslušný OÚ. Návrh na predsedu krajskej komisie predkladá príslušnému OÚ predseda SK DO a návrh na členov krajskej komisie predkladá predseda krajskej komisie DO.

Krajské kolo DO organizačne zabezpečuje škola alebo školské zariadenie na základe písomného poverenia príslušného OÚ v spolupráci s príslušnou krajskou komisiou. Členov odbornej poroty (hodnotiacej komisie) vymenúva OÚ na základe návrhu predsedu krajskej komisie.

Krajská komisia DO, resp. organizátor krajského kola DO pozve do krajského kola žiakov písomne alebo e-mailom najmenej 14 dní pred konaním súťaže.

Odporúčame organizovať krajské kolo na jednom mieste spoločne pre žiakov základných aj stredných škôl. Na súťaži musí byť prítomný predseda KK DO, ktorý podpisuje výsledkovú listinu a diplomy. V prípade, že sa krajské kolo pre kategórie A a B uskutoční na inom mieste ako krajské kolo kat. C, D a E, môže kompetencie predsedu KK DO pre kat. C, D a E prebrať podpredseda KK DO, ktorého vymenúva príslušný OÚ.

Žiaci súťažia anonymne a dodržiavajú pravidlá súťaže. Organizátor krajského kola zabezpečí podľa počtu súťažiacich potrebné množstvo kópií súťažných materiálov.

Vypracovanie testov pre krajské kolo kat. A a B zabezpečí SK DO. Centrálnie ich distribuuje IUVENTA prostredníctvom OÚ alebo poverených CVČ. Vypracovanie testov pre krajské kolo kat. C, D a E z príslušného učiva a z vybraného monotematického celku zabezpečí SK DO. Túto časť testov centrálnie distribuuje IUVENTA prostredníctvom OÚ alebo poverených CVČ. Testy pre krajské kolo kat. C, D a E z regionálnej histórie vypracuje a dodá príslušná krajská komisia DO. **Otázky z regionálnej histórie sú povinnou súčasťou krajského kola.**

Protest proti výsledkom a priebehu krajského kola DO je možné podať písomne predsedovi/predsedačke príslušnej komisie do 5 pracovných dní po skončení kola.

Predseda krajskej komisie DO zašle **výsledkové listiny** elektronickou poštou príslušnému OÚ alebo poverenému CVČ, organizácii IUVENTA a predsedníčke SK DO **najneskôr do 3 dní**.

Krajská komisia zašle poštou postupujúce **písomné projekty (vrátane CD alebo DVD)** do organizácie IUVENTA najneskôr **do 1 dňa**. **Ak projekt v písomnej forme nebude dodaný načas, nebude hodnotený.** Práce a projekty, ktoré nepostupujú, vráti krajská komisia na školu súťažiaceho.

Vyhodnotenie vrátane štatistiky (školského, okresného a krajského kola) zašle predseda krajskej komisie DO elektronickou poštou príslušnému OÚ alebo poverenému CVČ a organizácii IUVENTA **do 7 dní**.

Do celoštátneho kola postupujú žiaci, ktorí sa umiestnili v krajských kolách kat. A a B na prvých dvoch miestach a v kat. C a D na prvých miestach (víťazi), spolu za kraj 6 súťažiacich. Súťažiaci musia byť úspešní riešitelia.

Pozvánka a pokyny na celoštátne kolo budú zverejnené na www.olympiady.sk v zóne žiak aj v zóne učiteľ/organizátor v Dejepisnej olympiáde. Postupujúci súťažiaci sa prihlasujú na celoštátne kolo DO elektronicky podľa „Usmernenia o prihlasovaní žiakov na POPS“, ktoré bude zverejnené aj na stránke www.olympiady.sk v Dejepisnej olympiáde a riadia sa Pokynmi pre účastníkov podujatí predmetových olympiád a postupových súťaží zabezpečovaných organizáciou IUVENTA, ktoré sú zverejnené na www.olympiady.sk v DO v časti Dokumenty/Pokyny pre účastníkov podujatí POPS.

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády žiada organizátorov krajských kôl DO, aby po ukončení testovej časti súťaže pozbierali žiakom iba odpovedové hárky a testy im ponechali.

4) CELOŠTÁTNE KOLO – zúčastňujú sa ho žiaci ktorí sa umiestnili v krajských kolách kat. A a B na prvých dvoch miestach a v kat. C a D na prvých miestach (víťazi), spolu za kraj 6 súťažiacich. Súťažiaci musia byť úspešní riešitelia.

Celoštátne kolo DO zabezpečuje po odbornej stránke SK DO. SK DO vymenúva MŠVVaŠ SR. Návrh na predsedu celoštátnej komisie podáva Historický ústav Slovenskej akadémie vied a návrh na členov celoštátnej komisie podáva jej predseda.

Celoštátne kolo DO organizačne zabezpečuje IUVENTA. Vypracovanie testov pre celoštátne kolo zabezpečí SK DO.

Protest proti výsledkom a priebehu celoštátneho kola DO je možné podať písomne predsedovi/predsedačke príslušnej komisie do 5 pracovných dní po skončení kola.

IUVENTA zverejní výsledkové listiny celoštátneho kola na internetovej stránke www.olympiady.sk v príslušnom ročníku DO. Práce a projekty súťažiacich celoštátneho kola budú v IUVENTE – Slovenskom inštitúte mládeže archivované 1 rok.

Harmonogram DO

14. ročník, školský rok 2021/2022

Tlačivo výsledkovej listiny¹⁾, tlačivo na vyhodnotenie podujatia²⁾ sú zverejnené na internetovej stránke www.olympiady.sk v časti DO/Tlačivá.

Kolo a kategória	Termín	Zaslanie			
		výsledkových listín ¹⁾	vyhodnotenia ²⁾	prihlášok do vyššieho kola	projektu v písomnej forme s CD (DVD)
ŠKOLSKÉ A, B	do 11. 2. 2022	do 3 dní predsedovi KK DO a OÚ	do 7 dní predsedovi KK DO	do 7 pracovných dní podľa dokumentu: „Prihlasovanie žiakov na POPS“.	do 3 dní predsedovi KK DO
ŠKOLSKÉ C, D, E, F	do 10. 12. 2021	do 3 dní predsedovi OK DO	do 7 dní predsedovi OK DO	do 7 pracovných dní podľa dokumentu: „Prihlasovanie žiakov na POPS“.	
OKRESNÉ C, D, E, F (miesto určí OÚ)	9. 2. 2022	do 3 dní predsedovi KK DO a OÚ	do 7 dní predsedovi KK DO	do 7 pracovných dní podľa dokumentu: „Prihlasovanie žiakov na POPS“.	
KRAJSKÉ A, B, C, D, E (miesto určí OÚ)	22. 3. 2022	do 3 dní OÚ, IUVENTA a predsedníčka SK DO	do 7 dní OÚ a IUVENTA	do 7 pracovných dní podľa dokumentu: „Prihlasovanie žiakov na POPS“.	do 1 dňa IUVENTA (kat. A, B)
CELOŠTÁTNE A, B, C, D (miesto určí IUVENTA)	5. – 7. 5. 2022				

Ďalšie informácie podajú členovia SK DO:

PhDr. Ľubica Kázmerová, CSc. (predsedníčka SK DO)

Historický ústav SAV, Klemensova 19, 813 64 Bratislava
lubica.kazmerova@savba.sk, +421 2 529 25 753, kl. 105 alebo 106 (telefonovať vo štvrtok)

Mgr. Katarína Filipová (tajomníčka SK DO)

IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Karloveská 64, 842 58 Bratislava 4
Katarina.filipova@iuventa.sk, +421 2 592 96 281, +421 917 718 809

PhDr. Anna Bocková, PhD. (vedúca autorského kolektívu DO pre kat. A a B)

Katedra histórie, PdF UK, Račianska 59, 813 34 Bratislava
anna.bockova@fedu.uniba.sk, +421 2 502 22 325

Mgr. Luboš Paller (vedúci autorského kolektívu DO pre kat. C, D, E a F)

Základná škola, Dudova 2, 851 02 Bratislava
paller.lubos@gmail.com, +421 2 638 20 909

Spôsob hodnotenia kategórií C, D, E a F

1. DO v kategóriách C, D, E, F prebieha formou riešenia didaktických testov. Súťažiaci vypracujú testové úlohy podľa pokynov príslušnej komisie.
2. Celý test má hodnotu 100 bodov. Každá čiastková správna odpoveď má hodnotu jedného bodu. Časový limit pre vyriešenie úloh testu v kategóriách C, D, E a F je maximálne 90 minút.
3. V školskom, okresnom a krajskom kole tvoria test úlohy z vybraného monotematického celku (50 b), úlohy z príslušného učiva (40 b) a úlohy z regionálnej histórie (10 b). O úlohách z regionálnej histórie rozhoduje školská, okresná a krajská komisia DO.
4. V celoštátnom kole test tvoria úlohy z vybraného monotematického celku (50 b) a úlohy z príslušného učiva (50 b).
5. Úspešným riešiteľom DO v jednotlivých kolách a kategóriách sa stáva súťažiaci, ktorý dosiahne minimálne 60 % (60 bodov) z maximálneho možného počtu bodov.
6. V prípade rovnosti výsledných bodov rozhodne o poradí súťažiacich v okresnom a krajskom kole (podľa uvedenej postupnosti) vyšší počet bodov: za monotematickú časť (úlohy sú označené v teste hviezdíčkou) – za úlohy z príslušného učiva – za úlohy z regionálnej histórie a v celoštátnom kole: za monotematickú časť (úlohy sú označené v teste hviezdíčkou) – za úlohy z príslušného učiva.
7. Súťažiaci sa so znením úloh oboznámia bezprostredne pred vlastným riešením. Dovtedy sú testy utajené pre zabezpečenie regulárnosti súťaže.
8. Odborná porota (hodnotiaca komisia) vo všetkých kolách opraví vypracované súťažné úlohy žiakov podľa autorských riešení, zhodnotí výsledky a na základe výsledkov určí poradie súťažiacich. Každú súťažnú úlohu hodnotia aspoň dvaja členovia odbornej poroty. V sporných prípadoch rozhoduje predseda príslušnej komisie.
9. Opravené testy súťažiacich uschováva príslušná komisia DO jeden rok po skončení súťaže.
10. V úlohách krajského kola DO kat. C, D, E v zmysle platných metodicko-organizačných pokynov DO prekladať len textovú časť úloh a textovú časť odpovedového hárku. V prípade potreby je možné doplniť úlohy a odpovedový hárak terminologickým slovníčkom. Ten bude v preklade úloh umiestnený na konci a v preklade odpovedového hárku umiestnený na začiatku.

Spôsob hodnotenia kategórií A a B

1. DO v kategóriách A a B prebieha formou riešenia didaktických testov a formou vytvorenia a obhajoby projektu. V prvej časti súťažiaci vypracujú testové úlohy podľa pokynov príslušnej komisie na školskom, krajskom a celoštátnom kole.
2. Celý test má hodnotu 50 bodov a obsahuje 20 úloh. Časový limit pre vyriešenie úloh testu súťažiacich zo stredných škôl je maximálne 60 minút.
3. V školskom, krajskom a celoštátnom kole tvoria test DO pre SŠ úlohy z nasledovného zoznamu:
 - a) učebnice dejepisu pre ZŠ, gymnáziá a SOŠ,
 - b) pracovné zošity z dejepisu pre ZŠ,
 - c) dejepisné čítanky pre ZŠ,
 - d) dejepisné atlasy,
 - e) Kratochvíl V., Mlynarčíková H., 2007: Maturita po novom. SPN.
4. Test príslušného kola je spoločný pre všetky ročníky a typy stredných škôl.
5. Úspešným riešiteľom DO v jednotlivých kolách a kategóriách sa stáva súťažiaci, ktorý dosiahne minimálne 60 % (60 bodov) z maximálneho možného počtu bodov.
6. Súťažiaci sa so znením úloh oboznámia bezprostredne pred vlastným riešením. Dovtedy sú testy utajené pre zabezpečenie regulárnosti súťaže.
7. Odborná porota (hodnotiaca komisia) vo všetkých kolách opraví vypracované súťažné úlohy žiakov podľa autorských riešení, zhodnotí výsledky a na základe výsledkov určí konečné poradie súťažiacich. V sporných prípadoch rozhoduje predseda príslušnej komisie.
8. Opravené testy súťažiacich uschováva príslušná komisia DO 1 rok po skončení súťaže.
9. Pre druhú časť súťaže vypracujú žiaci projekt v písomnej forme a na príslušnom kole ho obhajujú pred trojčlennou odbornou porotou (hodnotiacou komisiou). Hodnotenie projektu sa uskutočňuje podľa

nižšie uvedenej bodovej tabuľky. Pre krajské a celoštátne kolo odošlú príslušné komisie 1 exemplár zviazaného projektu, aby naň mohol oponent vopred vypracovať oponentský posudok. Súťažiaci budú svoj projekt obhajovať v termíne konania príslušného kola. Na obhajobu môžu súťažiaci využiť PowerPointovú prezentáciu. Dĺžka obhajoby projektu žiakom je 10 minút. Odborná porota (hodnotiaca komisia) má k dispozícii 5 minút na otázky a pripomienky, na ktoré musí súťažiaci reagovať. Odporúčame nechať ďalších 5 minút ako rezervu na výmenu súťažiacich.

10. V prípade rovnosti bodov rozhoduje o umiestnení súťažiaceho DO kat. A a B (podľa uvedenej postupnosti) vyšší počet bodov: za projekt vrátane bodov za formu, technickú a estetickú úroveň projektu (max. 30 bodov) – za obhajobu (max. 20 bodov) – za test.

Pokyny pre tvorbu projektu DO (v písomnej forme)

- **Rozsah projektu** maximálne 15 normovaných strán (1800 znakov/1 strana) + prílohy
- **Písmo** Times New Roman, veľkosť 12 (nadpisy tučne), riadkovanie 1,5 b.
- **Štruktúra projektu:** **Úvod** má obsahovať zdôvodnenie výberu témy, stav spracovanosti vybranej témy v historiografii, t. j. kto sa danou témou už zaoberal. Súťažiaci autor uvedie pramene, s ktorými pracoval/a (primárne t. j. archívne pramene, technická pamiatka, obraz a pod., sekundárne pramene t. j. literatúru, časopisy, noviny, údaje z internetu opatrené dátumom, kedy bol údaj stiahnutý a pod.) a predpokladaný prínos projektu. **Jadro** projektu by malo byť členené na kapitoly a podkapitoly. Slohový štýl spracovania jadra projektu považuje porota za samostatný výber a kreatívny prejav súťažiaceho. **Záver** projektu by mal obsahovať vyhodnotenie splnenia, resp. nespĺnenia predpokladaného prínosu projektu. Projekt v písomnej forme môže obsahovať prílohy, ktoré nie sú podmienkou, ale významným obohatením projektu, napr. záznam rozhovoru s pamätníkom či pamätníčkou udalosti, kópie dokumentov, fotografie a pod.
- **Poznámkový aparát:** Dôležité je, aby súťažiaci uvádzal pod čiarou na príslušnej strane textu poznámku, odkiaľ pochádzajú údaje, parafrázovaný text a citácie, ktoré vo svojom projekte využil. Je to potrebné urobiť aj vtedy, keď predložený projekt obsahuje zoznam použitej literatúry, prípadne iných prameňov. Tým sa potvrdzuje rozhľad autora a zároveň sa v texte zdôrazňujú vlastné myšlienky. **Poznámka – odkaz na literatúru** musí obsahovať autora diela, názov diela, vydavateľstvo, miesto vydania, rok vydania, číslo strany použitého odkazu – napr. Mrkvička, Jozef: Dejiny v nás, vyd. Sezam, Bratislava 2009, s. 22. **Poznámka – odkaz na noviny, časopis** musí obsahovať presný názov použitého článku, z akého časopisu alebo novín pochádza, rok, ročník, číslo a príslušnú stranu – napr. Dejiny v nás In: História, r. 2009, roč. I., č. 45, s. 56 – 57. **Poznámka – archívny prameň** musí obsahovať názov archívu, mesto kde sa archív nachádza, názov fondu, číslo signatúry, prípadne číslo spisu. **Poznámka – odkaz získaný z internetu** musí okrem presného názvu obsahovať aj dátum, kedy bol stiahnutý z internetu. V prípade, že autor používa ako zdroj informácií rozhovor s pamätníkom, nie je prepis rozhovoru povinnou súčasťou projektu, v poznámke pod čiarou je však nutné uviesť meno, priezvisko, dátum vykonania rozhovoru a miesto uchovania nahrávky.
- **Formy prezentácie:** PowerPoint, dokumentačný materiál a iné.
- **Povinnou súčasťou projektu v písomnej forme je aj priložené CD alebo DVD obsahujúce plnú verziu projektu, vrátane príloh, vo formáte PDF.**
- **V písomnej forme projektu DO musí byť za titulnú stranu (na samostatnej strane) zaradená 15 riadková anotácia a kľúčové slová.**
- **Informácie o originalite projektu:** Práca musí byť originálnym dielom autora/autorky podľa štandardne stanovených noriem. SK DO v tejto veci súťažiacim, pedagogickému dohľadu a porotám odporúča tutoriál Akademickkej knižnice Univerzity Komenského². V prípade akejkoľvek odhalenej a preukázanej neetickej formy práce v priebehu súťaže SK DO neumožní autorovi/autorke práce postup do celoštátneho kola súťaže, odníme mu/jej získaný diplom a umiestnenie. Podmienkou zaradenia projektu do DO je jeho originalita. Súťažiaci čestne vyhlási, že tento projekt neprihlásil a neprezentoval v žiadnej inej súťaži. Vyhlásenie žiak podpíše v prihláške na príslušné kolo a v písomnej forme projektu aj v jeho úvode. Po zistení, že sa súťažiaci zúčastnil s tým istým projektom (písomnou prácou) viacerých súťaží,

bude diskvalifikovaný vo všetkých súťažiach, a to aj dodatočne. Kritérium originality platí pre všetky postupové kolá DO.

²Pozri <https://uniba.sk/fileadmin/ruk/ak/ig-plagiatorstvo.pdf>.

Hodnotiacia tabuľka projektu

Projekt	Kritériá hodnotenia	Počet bodov	Spolu
Projekt v písomnej forme	Forma, technická a estetická úroveň projektu	0 – 5	5
Projekt ako celok	Originalita písomného projektu	0 – 5	25
	Úroveň stanovenia cieľa a zodpovedajúce riešenie	0 – 5	
	Odbornosť spracovania písomného projektu	0 – 5	
	Náročnosť témy	0 – 5	
	Dokumentačný materiál (napr. historické pramene)	0 – 5	
Obhajoba	Proporcionalita slovného výkladu (ciele, metódy, výsledky, záver) a dodržanie časového limitu	0 – 5	20
	Logická a vecná stránka slovného prejavu	0 – 5	
	Jazyková a odborná úroveň	0 – 5	
	Úroveň prednesu	0 – 5	
Spolu			50

Na www.olympiady.sk v časti učiteľ/organizátor /DO/Tlačivá je zverejnený **formulár (tlačivo) žiadosti o vstup do archívu**. Po jeho stiahnutí sa doň vpiše názov školy a meno žiaka. Následne žiadosť opečiatkuje a podpíše riaditeľ školy. Týmto spôsobom sa uľahčí žiakom prístup do archívov.

Pokyny pre prípravu súťažiacich kategórií C, D, E, F

Podľa čl. 4/1c Organizačného poriadku DO bude vedomostný test tvorený úlohami v troch blokoch:

1. úlohy z vybraného monotematického celku:

SK DO pre 14. ročník DO **v školskom roku 2021/2022** vybrala tému **Kultúrne pamiatky UNESCO na Slovensku** a história regiónov, v ktorej vznikli. Dôvodov prečo takto rozhodla bolo viacero:

- striedanie tém zo svetových (európskych) dejín a dejín viažucich sa priamo k územia Slovenska,
- posilnenie prepojenia učiva dejepisu na regionálne dejiny, ktoré však majú celoslovenský presah,
- minimálne zmienky v tradičných didaktických prostriedkoch (učebniciach) viažucich sa k týmto významným pamiatkam našej vlasti.

V súvislosti s nepredvídateľným vývojom pandemickej situácie (nielen v nasledujúcom školskom roku) SK DO rozhodla, že okrem printových zdrojov zadá aj zdroje z internetu.

Kultúrne pamiatky UNESCO na Slovensku a história regiónov – rozdelené podľa kategórií (viď podľa zdrojov a literatúry):

a) kat. E, F:

Pamiatky UNESCO strednej Európy. Reader's Digest Výber Bratislava 2013. ISBN 978-80-8097-162-5 str.: 6 - 75.

Dvořáková, V.; Kollár, D.; Oršulová, J.: Historické mestá na Slovensku. Slovart Bratislava 2012. ISBN 978-80-556-0494-7, len strany týkajúce sa miest Banská Štiavnica str. 24 – 41 a Levoča str. 152 – 169

<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/banska-stiavnica/historia>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/banska-stiavnica/pamiatky-mesta>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/levoca/historia>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/levoca/pamiatky-mesta>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/hronsek/historia-obce>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/hronsek/pamiatky>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/hervartov/pamiatky>

b) kat. C, D:

Pamiatky UNESCO strednej Európy. Reader's Digest Výber Bratislava 2013. ISBN 978-80-8097-162-5 str.: 6 - 75.

Dvořáková, V.; Kollár, D.; Oršulová, J.: Historické mestá na Slovensku. Slovart Bratislava 2012. ISBN 978-80-556-0494-7, len strany týkajúce sa miest Bardejov str. 42 - 55 a Spišské Podhradie str. 298 – 309

<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/bardejov/historia>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/bardejov/pamiatky-mesta>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/spiske-podhradie/pamiatky>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/kezmarok/historia>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/kezmarok/pamiatky-mesta>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/lestiny/historia>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/lestiny/pamiatky>
<http://www.unesco-slovakia.sk/sk/kulturne-pamiatky/tvrDOSin/pamiatky>

- pre celoštátne kolo navyše :

V. Dvořáková: Svetové kultúrne dedičstvo UNESCO. Kultúrne krásy Slovenska. Dajama, Bratislava 2009. ISBN 978-80-89226-76-4

Vybrané publikácie by mali byť dostupné v školských alebo obecných (mestských, okresných) knižniciach. Žiakom sa odporúča prečítať uvedené publikácie aj **internetové zdroje**, získaný prehľad určite využijú pri vypracovaní úloh.

2. úlohy z príslušného učiva ročníka:

V školskom roku 2021/2022 sa žiaci 6., 7., 8. a 9. ročníka (1., 2., 3. a 4. ročník OG) riadia inovovaným ŠVP (v inovovanom ŠVP pre gymnáziá s osemročným vzdelávacím programom sú menšie rozdiely v porovnaní s inovovaným ŠVP pre ZŠ, úlohy pre tieto ročníky však budú vychádzať z plánu pre ZŠ).

Úlohy pre kategórie C, D, E a F budú pripravené z predpísaných tematických celkov:

kat. F:

– pre okresné kolo:

- Obrazy pravekého sveta (učebnica Dejepis pre 6. ročník ZŠ a 1. ročník gymnázia s osemročným štúdiom, SPN, Bratislava 2011, ISBN 978-80-10-01872-7, s. 4-18);
- Obrazy starovekého sveta – Staroveký Orient a Staroveké Grécko (učebnica, s. 19-38)

kat. E :

– pre okresné kolo:

- Predkovia Slovákov v Karpatskej kotline (učebnica Dejepis pre 7. ročník ZŠ a 2. ročník gymnázia s osemročným štúdiom, SPN, Bratislava 2011, ISBN 978-80-10-02061-4, s. 8-21);

- Slovensko v Uhorskom kráľovstve (učebnica, s. 22-48)
- **pre krajské kolo na vyše :**
- Obrazy novovekého sveta (učebnica, s. 49-77)

kat. D:

- **pre okresné kolo:**
- Osvietenský absolutizmus Márie Terézie a Jozefa II. (učebnica Dejepis pre 7. ročník ZŠ a 2. ročník gymnázia s osemročným štúdiom, SPN, Bratislava 2011, ISBN 978-80-10-02061-4, s. 90-98)
- Na ceste k moderným národom (učebnica Dejepis pre 8. ročník ZŠ a 3. ročník gymnázia s osemročným štúdiom, vydavateľstvo Matice slovenskej, Martin 2011, ISBN 978-80-8115-043-2, s. 6-35);
- Moderný slovenský národ (učebnica, s. 36-51)
- **pre krajské kolo navyše :**
- Slováci v Habsburskej monarchii a v Rakúsko-Uhorsku v rokoch 1848 až 1914 (učebnica, s. 52-71)
- **pre celoštátne kolo navyše:**
- Predvečer prvej svetovej vojny (učebnica, s. 72-75)

kat. C:

- **pre okresné kolo:**
- Prvá svetová vojna (učebnica Pátrame po minulosti. Dejepis pre 9. ročník ZŠ a 4. ročník gymnázia s osemročným štúdiom, Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava 2012, ISBN 978-80-8120-189-9, s. 10-27)
- Medzivojnová Európa (učebnica, s. 28-65)
- **pre krajské kolo navyše :**
- Druhá svetová vojna (učebnica, s. 66-85)
- **pre celoštátne kolo navyše :**
- Svet a Československo po druhej svetovej vojne (učebnica, s. 86-127)

Podľa ustanovenia čl. 6/od. 1c Organizačného poriadku Dejepisnej olympiády môžu byť v zadaniach použité úlohy z učív predchádzajúcich ročníkov, ale iba ako súčasť zadaní z učiva príslušného ročníka (ak bude možné využiť historické súvislosti).

3. úlohy z regionálnej histórie:

Vypracujú ich príslušné komisie DO na okresnej a krajskej úrovni. SK DO odporúča komisiám, aby pripravili úlohy o významných osobnostiach, pamiatkach a historických udalostiach v regióne. Krajské komisie DO vytvoria úlohy, v ktorých budú primerane zastúpené všetky oblasti kraja.

Autori: PhDr. Anna Bocková, PhD., PhDr. Ľubica Kázmerová, CSc., Mgr. Katarína Filipová, Mgr. Ľubomír Paller, Mgr. Branislav Bányi

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže a Slovenská komisia Dejepisnej olympiády, Bratislava 2021